

IZGRADNJA MOSTOVA

**između građana i lokalnih vlasti
u cilju efikasnijeg zajedničkog rada**

**kroz
participativno
planiranje**

IZGRADNJA MOSTOVA

kroz participativno planiranje

Fred Fišer

Naslov originala:

BUILDING BRIDGES
through participatory planning

FRED FISHER

with the collaboration of experts from

- Partners Hungary
- Partners Slovakia
- Partners Romania
- Partners for Democratic Change International
- University of Texas at Arlington
- United Nations Centre for Human Settlements UNCHS (Habitat)
- Training Institutions from CEE/SEE Countries

Izdavač:

Resurs centar Niš
TPC KALČA, II sprat, lok.28
18000 Niš
www.rcnis.org.yu

Priredio:

Prof. dr Slobodan Milutinović

Prevod:

Stela Jovanović

Prelom i slog:

Rodoljub Avramović

ISBN 86-84853-02-4

Copyright ©Partners Romania Foundation for Local Development (FPDL),
www.fpd.ro

Štampa:

ROLLER Print,
Cara Lazara 20
18000 Niš

Tiraž:

250

Niš, 2004.

PREDGOVOR

Ova serija priručnika za treninge vremenski odgovara uspotavljanju Globalne kampanje urbanog rukovođenja Centra ujedinjenih nacija za ljudska naselja (HABITAT). Tema "uključenosti, koja reflektuje viziju i strategiju Kampanje, nalazi se u osnovi tema i strategija učenja, koje pokriva ovaj priručnik. Iako je bio planiran i pisan da služi razvojnim potrebama nevladinih organizacija i organizacija u zajednici, njihovim rukovodiocima i osoblju, kontekst implementacije naučenog usklađen je sa duhom i realnošću šire shvaćenog pojma saradnje.

Postoji sve veći broj dokaza i rastuće shvatanje nekih tema koje definišu okvir agende urbanog rukovođenja za novi vek i milenijum. Kao prvo, uključenost, što znači da lokalne vlasti i zajednice koje žele da budu u prvim redovima društvenih i ekonomskih promena moraju prepoznati značaj uključivanja svakoga u proces odlučivanja od koga zavisi njihov kvalitet života, nezavisno od njegovog bogatstva, pola, starosti, rase ili religije.

Drugo sagledavanje uključuje podeljeno rukovođenje u celokupnom spektru institucionalnih i poslova unutar zajednice. Idealno, ovakvi forumi podeljenog rukovođenja zasivali bi se na međusobnom poverenju, otvorenom dijalogu svih zainteresovanih grupa i širokom opsegu strategija kojima se dobre ideje i zajedničke vizije pretvaraju u konkretne akcije.

Kako je opisano u prologu, niz alata za implementaciju naučenog predstavljaju zajednički napor Partners Romania Foundation for Local Development, UNCHS (Habitat) i Open Society Institute. Osnovna istraživanja za projekat rezultat su Open Society Institute's Local Government Initiative Programme koji je finansirao UNCHS (Habitat) i Vlada Holandije. Partners Romania je rukovodio projektom u okviru svog Regional Programme for Capacity Building in Governance and Local Leadership for Central and Eastern Europe. Na njima je bio i zadatak testiranja *Priručnika participativnog planiranja i upravljanja konfliktima i razlikama* u programima treninga trenera, koji su okupili 18 polaznika iz 13 zemalja Centralne i Istočne Evrope i Zajednice Nezavisnih Država.

Inicijative za objavljivanje ovakve serije priručnika došle su iz dva različita dela sveta. Savetodavni Odbor Regionalnog programa jačanja kapaciteta za Centralnu i Istočnu Evropu identifikovao je tokom 1997. godine upravljanje konfliktima i participativno planiranje kao dve oblasti za koje je neophodno izvršiti obučavanje u ovim regionima. Uz to, različite grupe NVO, DO i lokalni lideri iz zemalja Subsaharske Afrike na sastanku 1998. godine identifikovali su ove teme, uz neke druge, kao prioritete.

Konačno, želim da zahvalim Fredu Fišeru, prvom autoru serije, i njegovom timu koji je pomogao u pisanju. Tu spadaju: Ana Vasilake, direktor Partners Romania, koja je vodila proces iz Rumunije, Kinga Genci Dušan Ondrušek, direktori Partners Hungaria i Partners Slovakia, Dejvid Tiz, koji već godinama radi na publikacijama UNCHS-a, treneri koji su učestvovali u testiranju priručnika na terenu i tim profesionalnog osoblja UNCHS, koji je vodio Tomaš Sudra, koji je svojim znanjem i skustvom doprineo konačnom uobličavanju priručnika.

Anna Kajumulo Tibaijuka
Izvršni direktor
United Nations Centre for Human Settlements (Habitat)

PREDGOVOR SRPSKOM IZDANJU

U jednoj studiji nacionalnih procesa planiranja i usvajanja budžeta koja obrađuje više zemalja navedeno je da naponi usmereni ka svestranom planiranju donose više štete nego koristi. U zemljama nekadašnjeg komunističkog bloka postojala je praksa usvajanja sveobuhvatnih, centralizovanih i višegodišnjih planova razvoja. Setimo se samo "petoljetki". Naravno, na ovaj način sačinjeni i usvojeni planovi nisu mogli sprečiti evidentnu ekonomsku i političku stagnaciju. Moguće je da su i dodatno doprineli padu režima koji su ih donosili i sproveli.

Dakle, zašto planirati? Ukoliko se misli na centralizovane planove za koje su zaduženi posebni timovi planera, racionalno – analitičke projekcije sadašnjih potreba i neizvesne budućnosti, onda svakako ima malo razloga za planiranje. Nasuprot tome, ukoliko se misli na strateško planiranje kao deo procesa rukovođenja, kojim se određuju prioriteta i dizajnira realistična implementacija strategije (uz otvorene opcije na raspolaganju menadžerima), tada planiranje ima smisla, a vreme i utrošena sredstva u tom procesu će opravdati svoju namenu.

Suština efikasnog planiranja je u velikoj meri sadržana u samom procesu, a ne u njegovom proizvodu, odnosno planu. Participacija svih zainteresovanih grupa mora biti ne samo cilj, već i alat dobro osmišljenog planerskog procesa.

U Srbiji se polako naziru naznake participativnog planiranja u praksi rukovođenja lokalnim zajednicama. Proces Lokalne Agende 21, započet radom na Strategiji lokalnog održivog razvoja, koju u okviru Programa zaštite životne sredine i održivog razvoja u gradovima i opštinama Srbije sprovodi Stalna konferencija gradova i opština u periodu 2004 – 2006, daje veoma značajno mesto participativnom planiranju. Zbog toga jedan ovakav priručnik može biti od neobičnog značaja u narednom periodu. Osposobljavanje lokalnih vlasti i trećeg sektora da vode proces participativnog planiranja ili da u njemu aktivno učestvuju pruža neophodnu sigurnost da će ovaj proces biti efektivan.

Priručnik koji je pred vama rezultat je saradnje Resurs Centra Niš i Partners Romania u okviru projekta Small Grants III. Priređivač duguje veliku zahvalnost rukovodstvu i osoblju Partners Romania, kako za finansijsku pomoć za izdavanje ovog priručnika na srpskom jeziku, tako i za omogućavanje učešća u treninzima trenera u okviru Regionalnog programa jačanja kapaciteta rukovođenja i lokalnog upravljanja u Centralnoj i Istočnoj Evropi.

Dr Slobodan Milutinović
Redovni profesor Univerziteta u Nišu

SADRŽAJ

Predgovor

Predgovor srpskom izdanju

DEO 1: Koncepti i strategije

Perspektive participativnog planiranja	13
Kratak pogled na PRA.....	15
PRA principi	16
Neki tipični PRA metodi i prilazi	17
Svetska banka i participacija	18
Rod i participacija	19
NVO, DO i participacija	20
UNCHS (Habitat): Premošćavanje praznina	21
Privatni sektor i participacija	22
Participacija nikada nije laka	23
Šta učiniti za uspešnu participaciju	24
Lekcije naučene u UN habitatu na putu ka participaciji	25
Šta sprečava realizaciju saradnje (ili uspeh kada se ona zaista dogodi).....	26
Šetnja kroz leksičku dolinu.....	27
Lestvice participacije	30
Rezime	33
Ključne tačke	33
Fusnote	34
Bitne karakteristike participativnog planiranja	35
Društveni kapital	37
Pitanja poverenja, normi reciprociteta i građanskog angažovanja	38
Participatorno planiranje kao proces izgradnje društvenog kapitala	40
Lokalna vlast, jedinstvene institucije	41
Principi efikasnog participativnog planiranja	42
Koliko je principijelna vaša lokalna uprava?.....	44
Komunikacija, podeljeno vođstvo i timski rad: bazične veštine u procesu participativnog planiranja	45
Ključne tačke	55
Fusnote	55
Uvod u proces participativnog planiranja	57
Pregled procesa participativnog planiranja	60
Neke zaključne uvodne napomene	61
Ključne tačke	64
Literatura	64
Faza I: Iniciranje procesa participativnog planiranja	65
Problemi i prilike.....	68
Svesnost i vizija	69
Opcije participativnog planiranja	70
Pokretanje svesnosti i vizije na akciju: odluka da se uključe i drugi.....	73
Ključne tačke	75
Faza II: Izgradnja produktivnog partnerstva	77
Prvi korak: Odluka da se potraži pomoć.....	80
Drugi korak: Inicijalni sastanak fasilitatora i klijenta	85
Treći korak: Rad sa «primarnim» klijentom	89
Ključne tačke	92

Faza III: Otvaranje ili fokusiranje	93
Izgradnja perspektive	95
Strateško planiranje: Umetnost gledanja u budućnost	96
Vizije i vizionarstvo	97
Strateški kvaliteti	98
Brzi pregled pejzaža strateškog planiranja	99
Od pružanja ka spolja do fokusiranja	105
Fokusiranje	106
Postavljanje pitanja	107
Ključne tačke	109
Fusnote	109
Faza IV: Utvrđivanje činjenica i analiza	111
Utvrđivanje činjenica i analiza: vraćanje unazad i kretanje unapred	114
Povratak u boks	115
Umetnost i nauka analize	116
Prvi korak: Utvrđivanje problema	117
Drugi korak: sakupljanje podataka	120
Treći korak: analiza problema	123
Ključne tačke	129
Fusnote	129
Faza V: Planiranje pravca akcija	131
Prvi korak: Sužavanje opcija	136
Drugi korak: Potvrđivanje i vlasništvo	136
Treći korak: Detaljisanje plana	137
Četvrti korak: Sagledavanje posledica	137
Peti korak: Planovi za vanredne okolnosti	138
Šesti korak: Određivanje sleda planiranih događaja	139
Ključne tačke	140
Faza VI: Implementacija planova, merenje uspeha i kretanje dalje	141
Implementacija aktivnosti participativnog planiranja	144
Neke ideje za razmišljanje na putu implementacije	145
Kriterijumi za procenu uticaja	150
Korak dalje	152
Ključne tačke	153
Fusnote	153

DEO 2: Alati

KOMPONENTA I- Alati za oblikovanje treninga

Alat 1. Vežba za zagrevanje - ajsbrejker	162
Alat 2. Pravljenje prezentacije	163
Alat 3. Priprema za participativno planiranje	165

KOMPONENTA II- Alati participativnog planiranja

FAZA I: INICIRANJE PROCESA PARTICIPATIVNOG PLANIRANJA

Alat 4. Pokretački događaj	185
Alat 5. Tim za planiranje	186
Alat 6. Principijelno planiranje	188

FAZA II: IZGRADNJA PRODUKTIVNOG PARTNERSTVA

Alat 7. Ugovor između fasilitatora i tima za planiranje	192
Alat 8. Analiza zainteresovanih strana: stalni zadatak tokom PP procesa	194
Alat 9. Procena efikasnosti tima	196
Alat 10. Otvaranje Johari prozora	197

预览已结束，完整报告链接和二维码如下：

https://www.yunbaogao.cn/report/index/report?reportId=5_19308

